

TEM Työ- ja elinkeinoministeriö

Sisäministeriön lausunto; työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt sisäministeriöltä lausuntoa työryhmämietinnöstä hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 20.2.2024 työryhmän valmistelemaan hankintalain muutoksia.

Hallituksen esityksen tavoitteena on parantaa julkisten hankintojen tehokkuutta ja kustannussäästöjä sekä turvata laadukkaat julkiset palvelut. Hankintalaki uudistetaan muun muassa edistämällä markkinakartoitusta ja hankinnan huolellista valmistelua. Hallitusohjelman mukaisesti ehdotuksessa esitetään sidosyksiköiden käytön rajoittamista hankintojen toteuttamisessa asettamalla sidosyksikön omistukselle yleisen edun huomioon ottava vähimmäisomistusosuutta koskeva vaatimus (10 prosenttia). Esityksellä pyritään lisäämään erityisesti pienten ja keski suurten yritysten osallistumismahdollisuuksia julkisiin tarjouskilpailuihin sekä parannetaan hankintojen vastuullisuutta ja edistetään huoltovarmuuden ja turvallisuuden toteutumista myös sopimuskauden aikana. Ehdotuksella parannetaan myös hankintojen valvontaa.

Muutosten tavoitteena on lisätä hankintojen vastuullisuutta. Hankintojen vastuullisuutta korostettiin lisäämällä törkeä kirjanpitorikos sekä eräät törkeät ympäristörikokset perusteisiin, joilla tarjoaja voidaan sulkea pois tarjouskilpailusta. Tarkoituksena olisi myös edelleen selkeyttää ja yhdenmukaistaa hankintayksiköiden tiedonsaantioikeuksia koskien alihankkijoiden ja voimavarayksiköiden mahdollista vaihtamista pakollisten poissulkuperusteiden johdosta.

Hallitusohjelmakirjausten toteuttamisen lisäksi mietinnössä esitetään tehtäväksi hankintalakiin ja erityisalojen hankintalakiin sekä rikosrekisterilakiin eräitä säädöshuoltoon liittyviä muita muutoksia.

Sisäministeriö lausuu asiasta seuraavaa:

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Sisäministeriö näkee, että kilpailun lisäämisen tavoite on sinällään kannatettava, mutta jää nähtäväksi, voidaanko tavoite saavuttaa lainsäädännöllisin keinoin. Tosiasia on, että kaikilla aloilla tarjoajia ei ole kovinkaan paljon esim. perusteltujen turvallisuusvaatimusten tai nyt mahdollistettujen huoltovarmuuteen liittyvien vaatimusten takia tai jos hankinnat ovat liian pieniä, jolloin ne eivät ole kiinnostavia laajalle tarjoajajoukolle. Hankintojen huolellista valmistelua ennen hankintaan ryhtymistä on tärkeä korostaa, ja mikäli ehdotetut muutokset toteutuvat, varmaankin lähes kaikissa hankinnoissa tehdään markkinakartoituksia. Valitettava seuraus siitä, että monia yhteiskunnan kannalta hyviä

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

09 160 44635
+358 9 160 44635

kirjaamo.sm@gov.fi
www.intermin.fi

asioita tavoitellaan nimenomaan hankintojen avulla, on hankintaprosessin monimutkaistuminen ja työmäärän lisääntyminen hankintayksiköissä.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksenkäyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?

Sisäministeriö arvioi, että hankintayksikön kannalta mahdollisesti haitallisista vaikutuksista, esim. lisätyöstä ja hankintaprosessin pitkittymisestä, voi välttyä sillä, että tehdään markkinakartoitus. Todennäköisesti pykälät siis edistävät markkinakartoituksen käyttöä. Jollain tasolla kuitenkin huolta aiheuttaa kielto kartoituksen johtamisesta toimittajan suosimiseen, kun toisaalla yhden tarjouksen saamisen ja hankinnan keskeyttämisen kohdalla mainitaan markkinoiden kuuleminen ja näkemysten huomioon ottaminen. Sisäministeriö haluaa nostaa arvioitavaksi, voiko kansallisissa hankinnoissa markkinakartoitus, sen toteuttamistapa ja huomioon ottaminen hankinnassa tulla valituksen kohteeksi (valituskieltopykälässä on viittaus vain EU-kynnyсарvon ylittävässä hankinnassa laadittavaan kertomukseen)?

Kilpailutuksen uusiminen yhden tarjouksen tilanteessa

Sisäministeriö näkee, että esitystä siitä, että hankintayksiköllä olisi lähtökohtainen velvoite kilpailutuksen uusimiseen, jos kilpailutuksessa saadaan vain yksi tarjous, ei ole loppuun asti mietitty. Esityksen hyödyllisyydestä sen haittoihin nähden ei ole tarpeeksi näyttöä. Esitystä on taustoitettu mm. sillä, että Tšekissä oli vastaava kokeilu muutaman vuoden käytössä ja siitä saatiin jonkinlainen hyöty. Tšekissä käytännöstä on kuitenkin jo luovuttu, mikä sisäministeriön arvion mukaan kertonee sen hyödyllisyydestä.

Hankintamenettelyn keskeyttämisyöpykälän perusteluissa on mainittu, että yhden tarjouksen tilanteessa hankintamenettely olisi uusittava, ja että uudelleen kilpailuttamisen laiminlyönnistä voisi valittaa markkinaoikeuteen. Sisäministeriö näkee jäävän epäselväksi, kuka tästä voi valittaa ja mistä ajankohdasta valitusaika lasketaan.

Sisäministeriö haluaa todeta, että kilpailutuksen uusiminen lisää merkittävästi hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa sekä venyttää hankintojen läpiviemistä. Hankintayksikön kokemuksen mukaan harvaan asutuilla alueilla on hyvin tavanomaista, että esimerkiksi siivouspalveluiden kilpailutuksiin saadaan vain yksi tarjous. Myös joillain toimialoilla, kuten ilma-aluksiin liittyvä huolto, markkinat ovat hyvin rajatut. Esimerkiksi tällaisissa yhden tarjouksen tilanteissa ei ole kysymys hankintayksikön hankintaosaamisen puutteesta. Kilpailutuksen uusiminen saattaa johtaa siihen, että ainoa tarjoaja nostaa jo antamia hintoja kilpailutuksen uusintakierroksella. Sisäministeriö näkee olevan mahdollista, että hankintayksikkö saa vain yhden tarjouksen, mutta se on hankintayksikön vaatimusten mukainen ja hinnaltaan hyväksyttävä, jolloin kilpailutuksen uusiminen on täysin turhaa.

Hankintojen jakaminen osiin

Sisäministeriö toteaa, että hyvä markkinatuntemus edistää hankinnan valmistelua ja onnistuneen tarjouspyyntöaineiston aikaansaamista. Isojen hankintakokonaisuuksien jakaminen pienempiin osiin mahdollistaa useampien tarjoajien osallistumisen tarjouskilpailuihin.

Sisäministeriö kuitenkin näkee, että säännökseen sisältyvät poikkeukset ja mahdollisuus valittaa markkinaoikeuteen jakamatta jättämisestä avaavat tien hankintojen pitkittymiselle, mikä haittaa huomattavasti hankintayksiköiden varsinaista työtä (viraston ydintoimintaa). Valitusmahdollisuus lisää turhia valituksia ja pidentää hankintojen kestoja. Sisäministeriö toteaa, että ehdotuksessa ei ole huomioitu, että hävinnyt tarjoaja saattaa tehdä valituksen jakamatta jättämisestä kiusantekotarkoituksensa. Tällaiset valitukset tulisi estää hankinnan jakamispäätökseen liittyvällä valituskiellolla tai vähintään nostamalla valituskynnystä siten, että valituksen tekeminen olisi maksullista.

Sisäministeriö näkee, että hankintayksiköiden on vastaisuudessaakin voitava tehdä päätös hankintojen jakamisesta ilman, että päätöksestä voidaan valittaa. Hankintayksiköllä on paras näkemys siitä, kannattaako hankinta jakaa vai ei. Joissain tilanteissa hankinnan jakaminen on hankintayksikön näkökulmasta suuri riski. Sisäministeriön mielestä ei ole tarkoituksenmukaista, että esimerkiksi hankinnan pakollisen jakamisen myötä riski kokonaisuuden toimimisesta jää lopulta hankintayksikölle.

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Sisäministeriö arvioi, että joillain toimialoilla hankinta voitaneen helposti toteuttaa vapailta markkinoilta, jolloin julkisia hankintoja tulee enemmän muiden yritysten tarjottaviksi. Tietyissä tapauksissa, kun markkinoilla ei ole tarjontaa, ja asia on selvitetty markkinakartoituksin ja tuloksettomien tarjouskilpailuiksi, tulisi hankinta voida toteuttaa sidosyksikön avulla, vaikka omistusosuus olisi 10 prosenttia pienempi. Vaihtoehtona olisi, että sidosyksikkö saisi myydä omistajatahojensa ulkopuolisille ilman ulosmyyntirajoitteita tällaisissa erityisesti perusteltavissa olevissa tapauksissa. Esityksen kohdassa 5.1.2 todettu poikkeusperuste ”poikkeusten myöntäminen voisi olla mahdollista ainoastaan silloin, kun markkinoiden toimivuus on uhattuna tai kilpailu ei ole riittävää tietyillä alueilla” tulisi sisäministeriön näkemyksen mukaan voida toteuttaa. Sisäministeriö toteaa, että poikkeuslupaviranomaiseksi sopisi esimerkiksi KKV.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuva kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?

Sisäministeriön hallinnonalalla arvioidaan, että todennäköisesti osakeomistuksesta pyrittäisiin luopumaan, koska sidosyksikköhankintaa ei voitaisi toteuttaa. Mikäli sidosyksikön ulosmyyntirajat säilyisivät esityksen mukaisina, ei kyseinen sidosyksikkö voisi enää myydä virastolle palvelua ulosmyyntirajojen sisällä, kun tiedetään ko. sidosyksikön muut toimintavolyymit. Muutos edellyttäisi hallinnonalan virastolta markkinatilanteen selvittämistä. Kuitenkin tämänhetkisen tietämyksen perusteella markkinoilla ei ole vastaavaa palveluntuottajaa valmiina. Sisäministeriön hallinnonalalla nähdäänkin, että ratkaisu voisi aiheuttaa toimenpiteitä, joilla palvelu pyrittäisiin tuottamaan omana työnä, jolloin asia vaatisi toimitila- ja laiteinvestointeja sekä henkilötyöpanosta työtä varten. Tämä tarkoittaisi mittavia kustannusten nousuja viraston määrärahoihin. Mikäli palveluntuottaja löytyisi esimerkiksi muualta Suomesta tai esimerkiksi Virossa, aiheuttaisi tämä runsaasti investointeja viraston materiaaleihin, jotta palveluntuottajan palveluajat ja toiminta olisi mahdollista yhdistää huomioiden kiertoajat. Esimerkiksi palvelu, jota hallinnonalalla ostetaan sidosyksiköltä, vaatii eriytetyn palvelulinjan (pesulalinjan) normaalista teollisuuspesusta, johtuen viraston materiaalien altisteisuudesta (TTL turvallisuusohjeet, savu, noki, syöpävaaralliset aineet). Tämä aiheuttaa mahdolliselle uudelle palveluntuottajalle merkittäviä lisäinvestointeja, jotka nostaisivat vastaavasti viraston kustannuksia sen ostaessa palvelua tältä. Tämä seikka on esiintynyt aiemmissa markkinakartoituksissa esteenä muilta toimijoilta tarjota vastaavaa palvelua.

Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)

Sisäministeriöllä itsellään ei ko. omistusta, mutta hallinnonalalla arvioidaan olevan mahdollista, että omistusosuudesta luovutaan. Asiasta ei kuitenkaan ole vielä tarkempaa tietoa.

Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?

Sisäministeriön hallinnonalan kannalta muutoksessa ei ole havaittavissa hyötyjä.

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

Sisäministeriön hallinnonalan näkemyksen mukaan esitetty siirtymäaika on riittämätön. Toiminta tulisi organisoida täysin uudella tavalla, joka vie aikaa vuosia. Muutosta ei myöskään pystytä ennakoimaan talousarvioon riittävällä tavalla liian lyhyen siirtymäajan puitteissa. Sisäministeriön hallinnonalalla arvioidaan, että palvelun tuottaminen omana toimintana vaatisi 2–3 vuoden muutosajan uusien toimitilojen valmistumisen myötä.

Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?

Sisäministeriön hallinnonalalla arvioidaan, että vaadittavia toimenpiteitä ovat muun muassa hallinnolliset työt, markkinatilanteen selvittämiset ja mahdollisen omana työnä tekemisen ratkaisut ja rahoituksen saaminen mahdollista investointia varten sekä sen ja rekrytoinnin suorittaminen.

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistussuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Sisäministeriö näkee tarkoituksenmukaisiksi edellä kuvatut tilanteet, joissa on kyse erityisestä ja vähäisen kysynnän palvelusta, joka vaatisi toimittajalta investointeja, ja tästä syystä tarjontaa ei markkinoilla ole.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

Sisäministeriö toteaa olevan erinomaista, että turvallisuus- ja huoltovarmuusnäkökohdat on esityksessä otettu huomioon. Sisäministeriö kuitenkin toteaa, että vasta käytännössä on mahdollista nähdä, miten hyvin hankinnoissa pystytään hyödyntämään näitä (71 ja 81 §) uusia säännöksiä sekä miten ne toimivat.

Lisäksi sisäministeriö esittää, että hankintalain 12 §:n (puolustus- ja turvallisuushankinnat) 2 momenttia tarkennetaan vastaamaan kansallisen- ja sisäisen turvallisuuden tarpeisiin lisäämällä 12 §:n seuraavan sisältöiset momentit:

- Vaikka hankintaa tai suunnittelukilpailua ei muutoin voida 12 §:n nojalla vapauttaa tämän lain soveltamisesta, tätä lakia ei sovelleta hankintaan tai suunnittelukilpailuun, jos
  1. Suomen olennaisten turvallisuussetujen ja huoltovarmuuden suojaamista ei voida taata, jos hankinta tai suunnittelukilpailu toteutetaan tämän lain mukaisesti, tai
  2. tämän lain soveltaminen edellyttäisi hankintaviranomaista antamaan tietoja, joiden julkistaminen olisi Suomen olennaisten turvallisuussetujen tai huoltovarmuuden vastaista.
- Tätä lakia ei sovelleta, kun hankinta ja sopimuksen tai hankekilpailun toteuttaminen ovat salassa pidettäviä tai koskevat Suomen kansallisen- tai sisäisen turvallisuuden olennaisia etuja, jos vaadittua suojaa ei voida varmistaa tämän lain mukaisessa hankinnassa tai hankekilpailussa.

Sisäministeriö näkee, että esitetyillä lisäyksillä selkeytettäisiin hankintalain 12 §:n nykyistä tulkintaa, edistettäisiin kansallisen- ja sisäisen turvallisuuden kannalta merkittävien hankintojen toteuttamista turvallisesti pysyvästi muuttuneessa turvallisuusympäristössä. Muutoksilla myös yhdenmukaistettaisiin Suomen ja Ruotsin hankintalainsäädäntöjä (LOU 2016:1145).

Hankintojen avoimuus, vastuullisuus ja harmaan talouden torjunta

Pakolliset poissulkemisperusteet

Mietinnössä ehdotetaan lisättäväksi rikoslain 30 luvun mukainen törkeä kirjanpitorikos sekä 48 luvun mukaisia törkeitä ympäristörikoksia ehdokkaiden tai tarjoajien pakollisiksi poissulkemisperusteiksi hankintalain 80 §:n 2 momenttiin. Sisäministeriö pitää esitystä kannatettavana.

Kyseisessä hankintalain 80 §:ssä on lueteltu huomattava määrä erilaisia rikosnimikkeitä, joita yhdistää taloudellisen hyödyn tavoittelu. Samalla sisäministeriön huomio kiinnittyy siihen, miksi törkeä petos, törkeä velallisen epärehellisyys ja törkeä velallisen petos eivät ole mukana työryhmän esityksessä. Velallisen rikossäännöksillä pyritään nimenomaan suojaamaan velkojien taloudellista intressiä ja myös turvaamaan luotonantajien luottamusta siihen, että velallinen toimii rehellisesti joutuessaan kriisitilanteeseen. Voidaankin ajatella, että velallisen rikossäännöksillä pyritään ylipäättään turvaamaan yleistä tervettä kilpailua ja toimintaa. Säännökseen nyt ehdotetulla törkeällä kirjanpitorikoksella yritetään reaaliaimassa peittää nimenomaan velallisen rikoksen tekoja.

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?

Mietinnössä esitetään tarjoajien, alihankkijoiden ja voimavarayksiköiden poissulkemisen perusteiden tarkistamista koskevaa 88 §:ää muutettavaksi siten, että hankintayksiköllä ei olisi enää velvoitetta arvioida poissulkemisen perusteiden olemassaoloa rikosrekisteriotteella. Vastaavat muutokset tehtäisiin myös erityisalojen hankintalakiin. Voimassa olevan hankintalain pakollisten poissulkemisperusteiden todentamista koskevan menettelyn kanssa vaihtoehtoisena tapana on tarpeen arvioida mallia, jossa hankintayksikkö voisi rikosrekisterin sijaan hyväksyä myös vakuutuksen, jolla yrityksen vastuuhenkilöt voisivat allekirjoituksellaan vakuuttaa, etteivät ne ole syyllistyneet laissa mainittuihin rikoksiin. Vakuutus voisi kattaa myös mahdolliset sakkotuomiot.

Sisäministeriö nostaa esille, että harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan kannalta esitystä on pidettävä vahingollisena ja toteutuessaan sillä voi olla merkittäviä vaikutuksia poliisin ja muiden viranomaisten toimintaan. Hallinnollisen taakan näkökulmasta taas sisäministeriö näkee, että ehdotus rikosrekisteriotteen vaatimisesta luopumisesta olisi kannatettavaa.

Hankintalaki torjuu rikostaustaisia ja julkisten velvoitteiden hoitamisten jättämisistä. Sisäministeriön näkemyksen mukaan poissulkemisperusteiden voidaan katsoa olevan kustannustehokasta hallinnollista rikoskorjuntaa, kun siihen on olemassa työkaluja (rikosrekisteriote, velvoitteidenhoitoselvitys), joilla varmistetaan hakijoiden olevan tasavertaisessa asemassa.

Harmaan talouden selvitysyksikön (HTSY) toteuttaman selvityksen (Rikostaustatiedon vaikutus velvoitteiden laiminlyönteihin 2/2022) perusteella, mikä tahansa rikostausta vaikuttaa julkisten velvoitteiden hoitamiseen. Selvityksen mukaan vastuuhenkilön rikostaustalla oli merkittävä vaikutus julkisten velvoitteiden hoitamiseen.

Voimassa oleva hankintalain 80 § mukainen, eräisiin hyvin vakaviin rikoksiin syyllistyneiden toimijoiden poissulkeminen hankinnoista perustuu hankintadirektiivin pakottaviin määräyksiin, joiden osalta jäsenvaltioilla ei ole harkintavaltaa. Sisäministeriö toteaa, että rikosrekisteriotteesta luopuminen voitaisiin nähdä olevan myös direktiivin hengen vastainen toimenpide.

Rikosrekisteriotteen toimittamisella on pyritty siihen, että hankintayksiköt voivat tarkistaa tarjouksen tekijän taustat ja tätä kautta varmistaa reilu kilpailutilanne. Sisäministeriö toteaa, että rikosrekisteriotteen korvaaminen vastuuhenkilön antamalla vakuudella ei tule korvaamaan millään tavoin olemassa olevaa tilaa – päinvastoin.

Sisäministeriö haluaa huomioida, että julkisten hankintojen arvo on vuositasolla noin 37 miljardia. Julkisten tarjouskilpailujen kautta epärehellisillä toimijoilla ja järjestäytyneellä rikollisuudella on mahdollista päästä mukaan erilaisiin hankkeisiin. Kyseisen kaltaisilla toimijoilla on myös keskivertoa paremmat edellytykset menestyä kilpailutuksissa, koska nämä eivät pelaa samoilla pelisäännöillä rehellisten yrittäjien kanssa. Sisäministeriön näkemyksen mukaan vakuuden antaminen suorastaan suosii petoshenkilöitä, järjestäytyneen rikollisuuden toimijoita ja heidän hallinnassaan olevien yritysten mukaantuloa tarjouskilpailuihin.

Näin ollen sisäministeriö näkee, että esitystä on myös tältä osin pidettävä harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan kannalta vahingollisena ja toteutuessaan sillä voi olla merkittäviä vaikutuksia poliisin ja muiden viranomaisten toimintaan.

Rikosrekisteriotteen tilaaminen oikeusrekisterikeskukselta tapahtuu käytännössä joko puhelimitse tai käymällä paikan päällä. Asioita ei voi hoitaa digitaalisesti. Sisäministeriö toteaa, että menettely on siinänsä hieman vanhanaikainen ja aiheuttaa hakijoille ylimääräistä vaivaa. Sisäministeriö kuitenkin näkee, että sen sijaan, että luovutaan rikosrekisteriotteen toimittamisesta, parempi ratkaisu voisi löytyä kehittämällä oikeusrekisterikeskuksen palveluja.

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

Sisäministeriön hallinnonalalla nähdään tärkeäksi, että hankintayksikkö voi tehdä hankintailmoituksen vain yhdellä kielellä. Muutoin hallinnollinen taakka sisäministeriön näkemyksen mukaan kasvaa huomattavasti, kuten tosiasiaa myös ylipäättään jälki-ilmoitusvelvollisuudella kansallisissa hankinnoissa. Sisäministeriö toivoo ilmoituksen mahdollisimman suurta automatisointia. Sisäministeriö haluaa myös nostaa esille, että jälki-ilmoitukset voivat altistaa hankintayksiköiden sopimuskumppanit hybridivaikuttamisen kohteiksi, kun tiedetään tarkalleen, millaista tuotetta/palvelua mikäkin sopimuskumppani hankintayksikölle tuottaa ja vieläpä niin, että hintoihin voisi jälki-ilmoituksien kautta saada näkyvyyttä.

Muut huomiot

Sisäministeriö arvioi, että hankintoihin liittyvää lainsäädäntöä, muuta ohjeistusta ja suosituksia uusitaan usein, mikä vaikuttaa negatiivisesti toimintaympäristön vakauteen tuoden siihen jatkuvaa muutosta. Tämän vuoksi sisäministeriö näkee, että uusien kansallisten lakimuutosten tarpeellisuutta tulisi harkita vakavasti ja miettiä, riittäisikö hankintadirektiivien sääntely. Sisäministeriö näkee, että uusien muutosten taustalla tulisi olla enemmän tutkimusta ja näyttöä niiden toimivuudesta ja varsinkin hyödyistä niiden haittoihin – mm. valitusten lisääntyminen, hankintayksikön hallinnollisen taakan lisääntymien – nähden. Sisäministeriö arvioi, että esitetyt muutokset lisäävät hankintayksiköiden resurssitarpeita, mikä on vastoin julkishallinnon tehostamistarvetta. Sisäministeriö myös näkee, että esitetyt muutokset lisäävät sääntelyä, kun sääntelyä pitäisi EU:ssa nimenomaan purkaa.

Ehdotuksen 99 §:ää koskevassa perustelutekstissä on mainittu, että pykälää selvennettäisiin ja siinä mainittaisiin niitä EU-hankintojen säännöksiä, joita tämän luvun hankinnoissa sovellettaisiin. Perusteluissa mainitaan myös poikkeuksellisen alhaista tarjousta koskeva 96 §, mutta tätä pykälää ei ole kuitenkaan lakiehdotuksen 99 §:ssä erikseen mainittu. Sisäministeriö haluaa myös nostaa esille, että pykäläehdotuksessa on 92 §:n nimen kirjoitusasu ilmaistu poikkeavasti. Sisäministeriö toteaa, että hankintayksikön tulee etukäteen pohtia, sovelletaanko näitä säännöksiä kansallisessa hankinnassa vai ei. Tämä säännös myös mutkistaa hankintaprosessia ja lisää siinä muistettavia asioita. On siis kansallisia hankintoja, joihin toisinaan sovelletaan tiettyjä EU-puolen säännöksiä ja toisinaan taas ei sovelleta. Tämä voi sisäministeriön näkemyksen mukaan aiheuttaa sekaannusta hankintayksikössä ja myös tarjoajien keskuudessa.

Lopuksi sisäministeriö haluaa nostaa esille, että esityksen kohdassa 2.5.2 mainitaan valmisteilla olevia selontekoja. Sisäministeriö haluaa esittää harkittavaksi myös sisäministeriön vastuulla olevan Sisäisen turvallisuuden selonteon mainitsemista (eduskuntaan syksyllä 2025).

Kansliapäällikkö

Matti Sarasmaa

Asiantuntija

Milja Jumppainen

Jakelu TEM Työ- ja elinkeinoministeriö

Tiedoksi SM Sisäministeriö, Mari Rantanen
SM Sisäministeriö, Timo Kerttula
SM Sisäministeriö, Antti Salminen
SM PO Poliisiosasto
SM PEO Pelastusosasto
SM RO Rajavartio-osasto
SM HKO Konsernipalvelut

VN/4099/2024-SM-150

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: